

Jurkovičove budovy v Tatrách majú novú nádej

Národná kultúrna pamiatka budova Encián, pôvodná stanica lanovky na brehu Skalnatého plesa vo Vysokých Tatrách od architekta Dušana Jurkoviča, sa dočká ďalšej rekonštrukcie. Postaralo sa o to občianske združenie Tatranský okrásľovacie spolk (TOS). Spolk, ktorý má budovu v nájme od spoločnosti Tatry mountain resorts, a.s. (TMR) na 20 rokov, podal v apríli 2017 projekt na Ministerstvo kultúry SR. Prostredníctvom podpory realizácie projektu s názvom „Modernizácia NKP Encián Skalnaté pleso“ získal TOS koncom minulého roka prvú časť dotácie zo štátneho rozpočtu MK SR na rok 2017, a to v sume necelých 140 tis. eur. Celková výška dotácie schválenej na rekonštrukciu národnej kultúrnej pamiatky Encián na Skalnatom plese v súlade s podmienkami danými v rozhodnutí Krajského pamiatkového úradu Prešov predstavuje 336 511 eur.

Získané finančné prostriedky majú byť použité na rekonštrukciu strechy pozostávajúcu z opravy krovu, zateplenia a výmeny strešnej krytiny, opravy fasády, výmeny okien, rekonštrukcie rozvodov, vody, kúrenia a rekonštrukciu informačných systémov. TOS ako prijímateľ štátnej dotácie sa zaviazal projekt spolufinancovať, a to buď z vlastných alebo iných zdrojov, vo výške viac ako 50 tis. eur z celkového rozpočtu.

Celá rekonštrukcia budovy Encián bude pod stálym dozorom Pamiatkového úradu SR projektu Pro Monumenta. „V Enciáne pripravujeme rekonštrukciu strechy, s ktorou sa začne v máji alebo v júni, presný termín závisí od povolení TANAPu na letecký vývoz materiálu. Skladba strechy bude z kvalitných materiálov, takže záruka by mala byť minimálne 100 rokov,“ uviedol Patrik Kolesár z TOS.

V prvej polovici tohto roka plánuje TOS aj výmenu okien a vybudovanie výťahu v časti tretieho a štvrtého nadzemného podlažia. Spolk podal ďalší projekt v celkovom objeme 1 milión eur cez program Intereg SK/PL (slovensko-poľskej cezhraničnej spolupráce), kde práve prebieha formálne hodnotenie. Z týchto dotácií by mali vzniknúť tri múzeá, dve v Starom Smokovci (Múzeum Jána Pavla II. a Múzeum Czaky-ház o Tatrách). Práve na Skalnatom plese v budove Enciánu by vzniklo tretie múzeum – lanovky Wiesner s polyfunkčným priestorom v stanici a strojovni bývalej visutej lanovej dráhy, unikátne miesto na rôzne kultúrne a spoločenské podujatia.

„Príbeh tatranskej legendy Enciánu sa začal písať v roku 2011 a stále pokračuje aj vďaka podpore 2% z daní od zamestnancov TMR a majiteľa budovy, ktorí na rekonštrukciu prispeli celkovo sumou 35 tisíc eur (obdobie rokov 2012-2016). Ďalšie finančné prostriedky získal spolk asignáciou 2% z daní poukázaných od fyzických osôb z okresu Kežmarok, Poprad a Liptovský Mikuláš,“ doplnil P. Kolesár.

TOS ešte v roku 2011 spustil blog Tatranské haraburdy, ktorý upozorňoval na neutešený stav národných kultúrnych pamiatok na území Mesta Vysoké Tatry. Encián bol jednou z nich. Za 7 rokov sa podarilo nadviazať na Jurkovičovú myšlienku a Encián oživiť. „Z vlastných zdrojov a za pomoci dobrovoľníkov sme vytvorili stabilnú základňu umenia – najvyššie položenú Galériu Encián, čítareň Alfreda Grosza, kaviareň, kaplnku a zriadili Dom Hostí Tatranského okrásľovacieho spolku. Novou krytinou sme pokryli vyhliadku, nevyhnutne

zalepili zatekajúcu strechu, nanovo urobili podlahy v interiéri, opravili ríny, urobili nové zábradlie a s novou výzvou sa tento rok pustíme aj do rekonštrukcie strechy,“ popisuje aktivity TOS v Enciáne Patrik Kolesár.

Oživenie pri 75. výročí prevádzky lanovky

Pri príležitosti 75. výročia sprevádzkovania druhého úseku lanovky zo Skalnatého plesa na Lomnický štít pripravila spoločnosť TMR podujatie s komentovanými prehliadkami starej strojovne a stanice lanovky na Skalnatom plese (v technickej časti budovy Enciánu). Séria prehliadok pokračovala počas zimnej a letnej sezóny minulého roka a aj v zimnej sezóne 2017/18. Autentické unikátne fotografie, ktoré sa viažu k obdobiu výstavby lanovky na Lomnický štít a približujú výnimočnosť technického unikátu, sú stále dostupné na stenách v Enciáne.

Výťažok z komentovaných prehliadok je určený na spracovanie dokumentácie a podkladov potrebných k vyhláseniu ideovo-architektonickej súťaže na nové využitie pôvodnej budovy starej lanovky pri Tatranskej Lomnici. Dolná stanica lanovky, ktorú postavili v rokoch 1936-37, je posledným dielom architekta D. Jurkoviča, ktorý ju navrhol v úzkej súčinnosti s firmou Wiesner – dodávateľom technického zariadenia a realizátorom stavby lanovky na Lomnický štít.

„Veľmi dobre si uvedomujeme kultúrnu hodnotu tohto objektu. Ctíme si históriu a tradície, chceme sa správať zodpovedne a premyslieť si ďalšie kroky. Neustále pracujeme na rozvojových plánoch strediska a v nich si musí nájsť svoje miesto aj táto budova. Revitalizácia objektu bývalej stanice visutej lanovej dráhy by mala znamenať obnovu pamiatky v rozsahu komplexnej rekonštrukcie, ale s novým funkčným využitím, zodpovedajúcim požiadavkám dnešnej doby. Z tohto dôvodu sme iniciovali podujatie 75 tajomstiev lanovky, aby sme mohli výťažok venovať na potrebné výskumy, ktoré si obnova pamiatky vyžaduje, a tiež na vyhlásenie architektonickej súťaže, v prípade, že sa nájde zhoda o možnostiach budúceho využitia objektu,“ ozrejmil plány Dušan Slavkovský, riaditeľ horského strediska Vysoké Tatry zo spoločnosti TMR.

Pamiatkový výskum na pôvodnú budovu lanovky v Tatranskej Lomnici, ktorý dal vypracovať majiteľ budovy na jeseň roku 2017 preukázal, že rekonštrukcia objektu v ponímaní o akom pôvodne TMR uvažovala, nebude možná a naráža na značné obmedzenia. Budova mala poskytnúť multifunkčný priestor pre reštauráciu, múzeum s projekciou, obchod a sociálne zariadenia. Pre úspešné vykonanie pamiatkovej obnovy objektu lanovky pri Grandhoteli Praha bude potrebné urobiť ešte špecializované práce, a to statické posúdenie objektu ako celku, sanačný posudok, projekt sanácie a dendrologický posudok poškodeného dreva kovu. Až potom môže investor opäť uvažovať o možnostiach budúceho využitia objektu.

História

Národná kultúrna pamiatka budova Encián na Skalnatom plese (1 751 m n.m.) bola postavená podľa projektov významného slovenského architekta Dr. Dušana Jurkoviča v rokoch 1936-1937. V minulosti slúžila ako horná stanica visutej lanovej dráhy z Tatranskej Lomnice a dodnes je aj údolnou stanicou lanovky na Lomnický štít. TOS dokázal túto budovu sprístupniť širokej verejnosti vďaka dobrovoľníkom z celého Slovenska a od leta 2013 je budova Enciánu využívaná aj ako najvyššie položená galéria na Slovensku. Okrem technologického zázemia bola v minulosti v Enciáne reštauračná a ubytovacia časť nad technickou časťou pôvodnej lanovky Wiesner ešte v roku 1937 a poskytovala nocľah pre 20 turistov. Zázemie tu mala aj kuchyňa s jedálňou a denným barom. Od decembra 1941 slúžila budova pre potreby údolnej stanice visutej lanovky na Lomnický štít. Od roku 1976 bola v prevádzke nová kabínková lanovka z Tatranskej Lomnice na Skalnaté pleso s vlastnými

staničnými budovami, kde sa presťahovalo aj reštauračné zariadenie Enciánu. Nevyužitá ostala hotelová časť v Enciáne a v roku 1999 došlo k definitívnemu ukončeniu prevádzky visutej lanovej dráhy z Tatranskej Lomnice na Skalnaté pleso, čo znamenalo postupné ukončenie prevádzky Enciánu (jednej zo štyroch Jurkovičových budov lanovky), ale aj **údolnej stanice lanovky v Tatranskej Lomnici pri Grandhoteli Praha.**

Samotný projekt lanovky z Tatranskej Lomnice na Lomnický štít bol v minulosti ambicióznym a odvážnym projektom. Odzrkadľoval prosperitu Československa v 30. rokoch 20. storočia, vyspelosť jeho priemyslu, spoločenských ambícií krajiny v turistickom ruchu a tiež jej snahu o priblíženie sa najvyspelejším štátom Európy. Významu lanovky zodpovedá aj zadanie projekčných prác Dušanovi Jurkovičovi, vtedy už uznávanému slovenskému architektovi.

Spoločnosť Tatra mountain resorts, a.s. (TMR) je top subjektom v oblasti cestovného ruchu v Strednej a Východnej Európe, ktorý vlastní a prevádzkuje atraktívne horské strediská, zábavné parky, reštauračné zariadenia, športové služby, obchody a hotely. V Nízkych Tatrách TMR vlastní a prevádzkuje stredisko Jasná Nízke Tatry a hotely Wellness hotel Grand Jasná, Boutique Hotel Tri studničky, Chalets Jasná De Luxe, Hotel Srdiečko, Hotel Pošta a Hotel Rotunda. TMR je zároveň vlastníkom Aquaparku Tatralandia. Ide o najväčší slovenský aquapark s celoročnou prevádzkou, ktorý ponúka okrem vodnej zábavy aj Tropical Paradise – špeciálnu tropickú halu s morskou vodou ako aj zábavu vo Fun Parku a ubytovanie v bungalovoch a apartmánoch Holiday Village Tatralandia. Vo Vysokých Tatrách TMR vlastní a prevádzkuje stredisko Vysoké Tatry s horskými lokalitami Tatranská Lomnica, Starý Smokovec a lokalitu Štrbské Pleso, ktoré TMR spoluprevádzkuje. Vo Vysokých Tatrách TMR tiež vlastní hotely Grandhotel Praha Tatranská Lomnica, Grandhotel Starý Smokovec, Hotel FIS Štrbské Pleso a Horskú ubytovňu Hrebienok. TMR tiež nepriamo vlastní 9,5% v spoločnosti Melida, a.s., ktorá si prenajíma a prevádzkuje stredisko Špindlerův Mlýn v Českej republike. TMR si tiež prenajíma a prevádzkuje český lyžiarsky areál Ještěd. V Poľsku TMR vlastní 97% podiel v horskom stredisku Szczyrkowski Ośrodek Narciarski S.A. (Szczyrk) a 75% podiel v spoločnosti, ktorá vlastní a prevádzkuje Sliezsky zábavný park (Śląskie Wesołe Miasteczko) a 7,3% podiel v zábavno-edukačnom projekte prostredníctvom poľskej spoločnosti Korona Ziemi Sp. z o.o. TMR tiež vlastní a prenajíma tretím stranám hotely Slovakia, Kosodrevina, Liptov, Ski&Fun Záhradky a Bungalovy. Do konca roka 2016 sa preinvestovalo do rozvoja a modernizácie stredísk TMR 230 mil. EUR. Akcie TMR sú obchodované na troch európskych burzách v Bratislave, Prahe a vo Varšave.